

Sygn. akt VI ACa 1606/17

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 10 stycznia 2019 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie VI Wydział Cywilny w składzie:

Przewodniczący - Sędzia SA Małgorzata Borkowska

Sędziowie: SA Jolanta Pyżlak (spr.)

SO del. Małgorzata Szymkiewicz - Trelka

Protokolant: sekretarz sądowy Olga Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 10 stycznia 2019 r. w Warszawie

na rozprawie sprawy

z powództwa (...) reprezentowanego przez (...) Towarzystwo (...) S.A w G.

przeciwko G. B.

o zapłatę

na skutek apelacji pozwanej

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 11 sierpnia 2017 r., sygn. akt XXV C 1953/16

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości w ten sposób, że powództwo oddala i zasądza od (...) w G. na rzecz G. B. kwotę 7 217 zł (siedem tysięcy dwieście siedemnaście złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania;

II. zasądza od (...) w G. na rzecz G. B. kwotę 4050 zł (cztery tysiące pięćdziesiąt złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego;

III. nakazuje pobrać od (...) w G. na rzecz Skarbu Państwa-Sądu Okręgowego w W.kwotę 4450 zł (cztery tysiące czterysta pięćdziesiąt złotych) tytułem nieuiszczonej opłaty od apelacji.

Sygn. akt VI ACa 1606/17

UZASADNIENIE

Powód (...) zarządzany przez (...) Towarzystwo (...) S.A w G. w pozwie wniesionym w dniu 11 lipca 2016 r. w elektronicznym postępowaniu upominawczym skierowanym przeciwko pozwanej G. B. wniósł o zasądzenie kwoty 90.999,78 zł z odsetkami ustawowymi od dnia 12 lipca 2016 r. do dnia zapłaty. Ponadto powód wniósł o zasądzenie od pozwanej kosztów procesu według norm przepisanych.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym elektronicznym w dniu 18 października 2016 r. w sprawie o sygn. akt VI Nc-e 1163770/16 Sąd Rejonowy (...) w L.orzekł zgodnie z żądaniem powoda.

Pozwana G. B. w terminie złożyła sprzeciw od wydanego nakazu zapłaty, w którym zaskarżyła nakaz w całości i wniosła o oddalenie powództwa oraz o zasądzenie od powoda kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego

według norm przepisanych. Pozwana podniosła zarzut, że powódka nie posiada legitymacji czynnej do dochodzenia przedmiotowego roszczenia.

Wyrokiem z dnia 11 sierpnia 2017 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie o sygn. akt XXV C 1953/16 :

1) zasądził od G. B. na rzecz (...) reprezentowanego przez (...) Towarzystwo(...) S.A. w G. kwotę 90.999,78 zł z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 12 lipca 2016 r. do dnia zapłaty,

2) zasądził od G. B. na rzecz (...) reprezentowanego przez (...) Towarzystwo (...)S.A. w G. kwotę 8.355 zł tytułem zwrotu kosztów procesu, w tym kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy oparł na następujących ustaleniach faktycznych i ich ocenie prawnej:

G. B. jako kredytobiorca w dniu 17 stycznia 2013 r. zawarła z (...) Bankiem S.A. jako kredytodawcą umowę kredytu, a następnie zaprzestała regulować zobowiązanie wynikające z tej umowy. W związku z tym kredytodawca wypowiedział kredytobiorcy umowę ze skutkiem na dzień 11 kwietnia 2014 r., a następnie na podstawie tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu wykonawczego zaopatrzonego przez Sąd w klauzulę wykonalności wszczął postępowanie egzekucyjne, które następnie zostało umorzone.

W dniu 29 czerwca 2015 r. (...) zarządzany przez (...) Towarzystwo (...) S.A w G. nabył od kredytodawcy wierzytelność przysługującą mu wobec G. B. na podstawie umowy przelewu wierzytelności. Na nabytą wierzytelność składają się następujące kwoty: 76.762,64 zł – należność główna, 830,82 zł – suma odsetek umownych naliczonych od dnia 27.12.2013 r. do dnia wypowiedzenia umowy, 6.912 zł – suma odsetek karnych obliczonych od dnia 20.05.2014 r. do dnia cesji wierzytelności, 6.494,32 zł – suma odsetek ustawowych naliczonych od kapitału za okres od dnia cesji do dnia 31.12.2015 r. oraz odsetki za opóźnienie za okres od dnia 1.01.2016 r. do dnia 10 lipca 2016 roku. G. B. nie uiściła na rzecz powoda przedmiotowej należności.

Powyższych ustaleń Sąd Okręgowy dokonał na podstawie załączonych do akt dokumentów, których autentyczność, jak i zawartość nie budziła wątpliwości i nie była kwestionowana przez strony.

Sąd Okręgowy uznał, iż powództwo w niniejszej sprawie zasługuje na uwzględnienie. Wskazał, iż okoliczności faktyczne mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy mają charakter bezsporny poza okolicznością dotyczącą legitymacji czynnej podmiotu, który wystąpił w niniejszej sprawie z akcją procesową. Roszczenie strony powodowej wywodzone jest z umowy kredytu, przez którą stosownie do art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. prawo bankowe należy rozumieć umowę, w której bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwotę środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel, a kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Niewykonanie tej umowy przez kredytobiorcę rodzi obowiązek spełnienia świadczenia pieniężnego. Według ustaleń Sądu I Instancji powód nabył skutecznie od kredytodawcy wierzytelność z tytułu umowy kredytu zawartej przez pozwaną z bankiem. W kontekście przedstawionej umowy przelewu wierzytelności zarzut pozwanej, że powód nie posiada legitymacji do dochodzenia przedmiotowego roszczenia, w ocenie Sądu Okręgowego, należało uznać za gołosłowny i chybiony.

O odsetkach ustawowych za opóźnienie Sąd I Instancji orzekł na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. O kosztach procesu Sąd ten orzekł na podstawie art. 98 k.p.c.

Apelację od powyższego wyroku wniosła pozwana zaskarżając wyrok w całości i podnosząc następujące zarzuty:

1. naruszenie przepisów postępowania mające wpływ na wynik postępowania, tj. art. 233 k.p.c., poprzez zaniechanie wszechstronnego rozważenia zebranego materiału i nie poddanie porozumienia nr (...) szczegółowej analizie prawnej, a przez to niewzięcie pod uwagę, że przelew wierzytelności pomiędzy powodem a (...) Bankiem S.A. był bezskuteczny względem pozwanej,

2. naruszenie art. 69 § 1 i 2 pkt 3 ustawy Prawo bankowe poprzez dokonanie jego błędnej wykładni i uznanie przez Sąd I instancji, że pomiędzy (...) Bank S.A. doszło do zawarcia umowy kredytowej „porozumienie nr (...)” z dnia 17.01.2013 r. podczas, gdy umowa kredytowa nie została skutecznie zawarta ze względu na nieokreślenie w tej umowie istniejącego celu kredytu, co stanowi essentialia negotii umowy kredytu; umowa cesji wierzytelności z dnia 28 sierpnia 2009 r. pomiędzy (...) S.A. a (...) Bankiem S.A. była bezskuteczna względem Pozwanej, a zatem (...) Bank S.A. nie mógł udzielić kredytu restrukturyzacyjnego na rzecz pozwanej, gdyż restrukturyzowany dług nie przysługiwał (...) Bankowi S.A., a więc brak było istniejącego celu umowy kredytu;

3. naruszenie art. 65 § 1 i 2 k.c. polegające na niedokonaniu wykładni oświadczeń woli stron § 8 ust. 9 umowy pożyczki z dnia 23 kwietnia 2009 r. poprzez przyjęcie, że (...) Bank (...) S.A. był uprawniony do przelewu wierzytelności i skutecznie przelał wierzytelność na rzecz (...) Banku S.A. podczas gdy takiego uprawnienia nie posiadał,

4. naruszenie art. 509 § 1 k.c. polegające na błędnej wykładni tego przepisu i przyjęcie, że strony umowy pożyczki z dnia 23 kwietnia 2009 r. nie wprowadziły w tej umowie zastrzeżenia umownego ograniczającego prawo dokonania przelewu wierzytelności, podczas gdy skutecznie ograniczyły taką możliwość do wierzytelności wymagalnych, a w konsekwencji przelew między (...) Bank (...) S.A. a (...) Bankiem S.A. był niedopuszczalny w myśl art. 509 § 1 k.c.;

5. naruszenie art. 65 § 1 i 2 k.c. polegające na dokonaniu błędnej wykładni oświadczeń woli stron § 9 porozumienia nr (...) z dnia 17.01.2013 r. poprzez przyjęcie, że (...) Bank S.A. był uprawniony do przelewu wierzytelności na powoda i skutecznie przelał wierzytelność na rzecz powoda, podczas gdy takiego uprawnienia nie posiadał, gdyż mógł dokonać przelewu wierzytelności wymagalnej wyłącznie na rzecz innego banku, którym powód nie jest,

6. naruszenie art. 509 § 1 k.c. polegające na błędnej wykładni tego przepisu i przyjęcie, że strony umowy porozumienia nr (...) z dnia 17.01.2013 r. nie wprowadziły w tej umowie zastrzeżenia umownego ograniczającego prawo dokonania przelewu wierzytelności, podczas gdy skutecznie ograniczyły podmiotowo taką możliwość do podmiotów będących bankami, a w konsekwencji przelew między (...) Bankiem S.A. a powodem był niedopuszczalny w myśl art. 509 § 1 k.c.

W konsekwencji pozwana wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powoda na rzecz pozwanej zwrotu kosztów sądowych, w tym zwrot kosztów zastępstwa procesowego, według norm przepisanych; ewentualnie, w wypadku nieuwzględnienia powyższego żądania - uchylenie zaskarżonego wyroku w całości i przekazanie sprawy do Sądu Okręgowego w Warszawie celem ponownego rozpoznania oraz pozostawienie temu Sądowi orzeczenia o kosztach postępowania według norm przepisanych.

Ponadto pozwana wniosła o dopuszczenie i przeprowadzenie dowodu z dokumentów załączonych do apelacji w postaci: zawiadomienia (...) Bank (...) S.A. z dnia 26 października 2009 roku o przelewie praw z tytułu umowy pożyczki nr (...) na rzecz (...) Bank S.A. na okoliczność faktu dokonania przez (...) Bank (...) S.A. bezskutecznej względem Pozwanej cesji wierzytelności na rzecz (...) Bank S.A. i umowy pożyczki zawartej w dniu 23 kwietnia 2009 r. pomiędzy G. B. a (...) Bank (...) S.A. na okoliczność faktu zawarcia w umowie pomiędzy wierzycielem pierwotnym (...) Bank (...) S.A. a pozwaną postanowienia wyłączonego dopuszczalność cesji niewymagalnych wierzytelności na rzecz podmiotów trzecich.

Powód wnosił o oddalenie apelacji.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna, aczkolwiek tylko niektóre z podniesionych zarzutów zasługują na uwzględnienie.

W szczególności zasadne okazały się zarzuty wskazujące na nieskuteczności umowy przelewu wierzytelności między (...)Bankiem a powodem.

Ma rację skarżąca, iż Sąd Okręgowy ustalając stan faktyczny nie wziął pod uwagę, iż w treści porozumienia z 13 stycznia 2013 r. zawartego między (...) Bank S.A. a pozwaną G. B. strony tej umowy zawarły postanowienie ograniczające

dopuszczalność przelewu wierzytelności. Zgodnie z par. 9 tego porozumienia - kredytobiorca wyraził zgodę i upoważnił bank do przelewu wierzytelności w tym niewymagalnych oraz związanych z nimi zabezpieczeń - na rzecz innego banku. Sąd Okręgowy pominął treść tego postanowienia w ustaleniach faktycznych, jak również nie wyciągnął z niego należytych wniosków w zakresie skuteczności umowy cesji, będącej podstawą żądania pozwu, co miało wpływ na treść wyroku.

Zgodnie z art. 69 ust. 1 ustawy z 29 sierpnia 1997r. prawo bankowe (według stanu prawnego z daty zawarcia umowy tj. Dz.U.2012.1376 j.t.) essentialia negotii umowy kredytu stanowią: oddanie przez bank do dyspozycji kredytobiorcy na czas oznaczony w umowie kwoty środków pieniężnych z przeznaczeniem na ustalony cel oraz zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z oddanych do dyspozycji środków pieniężnych na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu. Te elementy wbrew twierdzeniom pozwanej, zostały w umowie określone. Celem kredytu może być także spłata innego kredytu udzielonego przez ten sam lub inny bank. W umowie z 17 stycznia 2013 r. tak właśnie określono cel udzielenia kredytu – była nim spłata zobowiązań wynikających z innej zawartej wcześniej między stronami umowy. Pozwana wyraziła zgodę, aby środki z przyznanego kredytu zostały przeznaczone na spłatę jej wcześniejszych zobowiązań, zadysponowała przyznanymi jej środkami zgodnie z zawartą umową. Cel określony w umowie został osiągnięty, bowiem zobowiązania pozwanej wynikające z wcześniej zawartej umowy zostały przez bank umorzone.

Co do kwestii skuteczności cesji wierzytelności między pierwotnym wierzycielem pozwanej tj. (...) S.A. a (...)Bankiem, to po pierwsze, pozwana nie zgłosiła skutecznie wniosków dowodowych z tym związanych przed Sądem I instancji, a składanie ich w postępowaniu apelacyjnym w świetle art. 381 k.p.c. jest spóźnione. Strona mogła zgłosić wnioski dowodowe z tym związane jeszcze przed rozprawą w sądzie pierwszej instancji, występując o wyrażenie przez Sąd zgody na złożenie stosownych dokumentów w czasie umożliwiającym doręczenie ich stronie przeciwnej, a tego nie zrobiła. Nie wykazała, aby istniały jakieś obiektywne przyczyny uniemożliwiające złożenie wniosków dowodowych w stosownym terminie przed zamknięciem rozprawy przez Sąd I Instancji. Po drugie – skoro, jak wynika z twierdzeń zawartych w apelacji, pozwana zawierała z (...)Bankiem kolejne porozumienia co do spłaty zobowiązań wynikających z wcześniejszej umowy zawartej z (...) S.A., to tym samym w sposób dorozumiany wyrażała zgodę na zmianę wierzyciela, nawet jeśli w pierwotnej umowie były zawarte jakieś ograniczenia co do cesji wierzytelności. Ponadto w umowie z 17 stycznia 2013 r. pozwana uznała istnienie i wysokość swojego zobowiązania wobec (...) Banku S.A. wynikającego z umowy z 23 kwietnia 2009 r. i nie uchyliła się skutecznie od tego oświadczenia. Tym samym zarzuty pozwanej dotyczące wcześniejszych umów i cesji między (...) S.A. a (...)Bankiem należy uznać za nieskuteczne. Należy też wskazać, co wiadomo Sądowi z urzędu, iż pomiędzy pozwaną a (...)Bankiem toczyła się przed tutejszym Sądem sprawa o pozbawienie wykonalności tytułu wykonawczego w postaci bankowego tytułu wykonawczego (sprawa VI ACa 1915/16), który dotyczył roszczeń wynikających z umowy z 17 stycznia 2013 r. Powództwo zostało w tej sprawie oddalone, a tym samym przesądzono ważność i skuteczność umowy z 17 stycznia 2013 r.

Zasadny jest natomiast zarzut naruszenia art. 65§1 i 2 k.c. w zakresie niedokonania wykładni oświadczeń woli złożonych w umowie z 17 stycznia 2013 r. w przedmiocie dopuszczalności cesji wierzytelności. W ocenie Sądu Apelacyjnego, wykładnia tego postanowienia umownego wskazuje na to, iż zamiarem stron było ograniczenie dopuszczalności cesji wierzytelności wyłącznie na rzecz innego banku. W sytuacji gdy umowa wskazuje pod jakimi warunkami i na rzecz jakich podmiotów cesja może być wykonana, to wówczas należy uznać, iż dokonanie cesji na rzecz innych podmiotów jest niedopuszczalne. Odmienna wykładnia takiego zastrzeżenia umownego byłaby nielogiczna ze względu na treść art. 509§1 k.c. Skoro bowiem przepis ten dopuszcza cesję bez zgody dłużnika co do zasady, to zamieszczenie w umowie dodatkowego pozytywnego zastrzeżenia umownego wskazującego na jakich warunkach i na rzecz jakich podmiotów cesja jest dopuszczalna, byłoby pozbawione sensu, gdyby uznać, iż nie stanowi ono zastrzeżenia umownego, o jakim mowa w art. 509§1 k.c. W ocenie Sądu Apelacyjnego, zamieszczenie w umowie takiego zastrzeżenia umownego ogranicza możliwość dokonania cesji tylko do wypadków opisanych w umowie. Umowne ograniczenie dopuszczalności cesji przez wskazanie podmiotów na rzecz których przelew może być dokonany oznacza, iż strony wyłączyły możliwość dokonania cesji na inne podmioty (tak też SN w wyroku z dnia 17 stycznia

2017r. IV CSK 116/16 LEX Nr 2230352, Sąd Apelacyjny w Lublinie w wyroku z dnia 5 września 2017r. I ACa 1023/216 LEX Nr 2387055).

Art. 509 § 1 k.c. przewiduje, iż ograniczenia zbywalności wierzytelności mogą także wynikać z zastrzeżenia umownego, dokonanego pomiędzy wierzycielem a dłużnikiem (pactum de non cedendo). Konstrukcja ta ma na celu ochronę interesów dłużnika, dla którego niekiedy nie jest obojętne, komu przysługuje uprawnienie do domagania się od niego spełnienia świadczenia. W świetle art. 514 k.c. zastrzeżenie zawarte w umowie z 2013 r. jest skuteczne również wobec powodowego (...), bowiem skoro zastrzeżenie to było zawarte w umowie stwierdzającej wierzytelność, to należy uznać, iż było znane (...).

W ocenie Sądu Apelacyjnego, na dopuszczalność umownego ograniczenia umowy cesji wynikającego z treści art. 509 §1 k.c., nie ma wpływu treść art. 92a ustawy prawo bankowe (wg stanu prawnego na datę zawarcia umowy z 2013r.), który to przepis dopuszcza przelew wierzytelności bankowych na rzecz towarzystw funduszy inwestycyjnych tworzących fundusz sekurytyzacyjny albo funduszy sekurytyzacyjnych. Wprawdzie Sąd Najwyższy w kilku orzeczeniach wskazał, że jeśli dłużnik banku będący kredytobiorcą nie dotrzymuje warunków udzielenia kredytu, bank może dokonać przelewu wierzytelności na rzecz funduszu sekurytyzacyjnego bez zgody zarówno tego dłużnika, jak i dłużnika banku z tytułu zabezpieczonego kredytu (postanowienie SN z 12 stycznia 2011 r., I CSK 118/2010, LexPolonica nr 3069020; wyrok SN z 13 maja 2010 r., IV CSK 558/2009, OSNC 2010, nr 12, poz. 168; wyrok SN z 2 marca 2012 r., II CSK 345/2011, LexPolonica nr 3920367; zob. także postanowienie SA we Wrocławiu z 26 marca 2012 r., I ACz 471/2012, LexPolonica nr 3118852), ale orzeczenia te były związane z uchyleniem art. 92 c prawa bankowego i nie dotyczyły sytuacji, gdy dopuszczalność przelewu wierzytelności została ograniczona umową stron.

Umowa przelewu wierzytelności zawarta wbrew zastrzeżeniu umownemu ograniczającemu dopuszczalność cesji, nie jest bezwzględnie nieważna, lecz jest to tzw. bezskuteczność zawieszona. Jej losy spoczywają w rękach podmiotu zobowiązanego do świadczenia, który zgodę na cesję może wyrazić również następczo. Jednakże w niniejszej sprawie stanowisko pozwanej wskazuje, iż od początku kwestionowała ona uprawnienia powoda podnosząc brak jego legitymacji czynnej do dochodzenia ww. wierzytelności, a zatem nie wyraziła ona zgody na zawarcie umowy cesji. Tym samym umowa ta musi być uznana za nieskuteczną, a powództwo należy oddalić.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 386§1 k.p.c. Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

O kosztach orzeczono na podstawie art. 98 k.p.c. w zw. z art. 108§ k.p.c. w zw. z § 2 pkt 6 w zw. z §10 ust. 1 pkt 2 Rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz. U. 2015 poz. 1804 ze zm.) oraz art. 113 ust. 1 u.k.s.c.